

Remissvar från Fairtrade Sverige avseende Livsmedelsverkets generella kostråd för den vuxna befolkningen diarienummer 2023/04398

[Fairtrade Sverige](#) lämnar härmed sitt remissvar på Hanteringsrapporten: Livsmedelsverkets generella kostråd för den vuxna befolkningen.

Fairtrade är en oberoende certifiering av råvaror från högriskländer. Fairtrades kriterier utgår från internationella konventioner kring mänskliga rättigheter och miljö. Fairtrade-märket bidrar till de globala hållbarhetsmålen genom att odlare och anställda i länder med utbredd fattigdom kan förbättra sina arbets- och levnadsvillkor, samt produktionens hänsyn till miljön. Odlarna erhåller bland annat en Fairtrade-premie som de exempelvis använder för utbildning, hälsovård och ökad produktivitet. Fairtrades minimipris ger trygghet vid fallande världsmarknadspriser. Anställda på plantager garanteras ILO:s kärnkonventioner och har rätt till socialförsäkringar. Fairtrade certifierar råvaror i 75 högriskländer.

I utkastet till Livsmedelsverkets generella kostråd, står i bakgrunden på s. 11, från rad 10:

"Sveriges livsmedelskonsumtion är inte heller hållbar för miljön och klimatet. Den behöver förändras så att större hänsyn tas till miljö- och klimatpåverkan, inom och utanför Sveriges gränser, samtidigt som den täcker befolkningens behov av mat. Det är i linje med Sveriges miljömål och generationsmålet, som innebär att vi ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att ha negativa konsekvenser, varken inom eller utanför Sveriges gränser. En viktig grund för att främja hållbara matvanor är de svenska kostråden, som tas fram av Livsmedelsverket. Kostråden är grund för allmänhetens kunskap om vad som är bra att äta för hälsan, kunskap för hälso- och sjukvårdens förebyggande hälsoarbete, för beslutsfattare på olika nivåer och för primärproducenters och förädlingsledets hållbarhetsarbete. Hälsan är utgångspunkten för de svenska kostråden, men sedan 2015 beskriver kostråden även hur miljöpåverkan från livsmedelskonsumtionen kan minskas."

Fairtrade Sverige ser mycket positivt på att Livsmedelsverket tar in hållbarhetsaspekter i sina råd om kost och val av livsmedel. Vi anser dock att det är viktigt att även de sociala aspekterna av hållbarhet lyfts in i råden, i tillägg till de miljömässiga. Hur odlingen eller produktion av livsmedel påverkar även mänskliga rättigheter ingår i hur hållbar en vara är och behöver beaktas i de råd som tas fram av Livsmedelsverket.

Flera av de livsmedel som vi konsumerar produceras i länder med utbredd fattigdom, inte sällan under mycket svåra arbets- och levnadsvillkor. Flera av dessa varor kan inte produceras eller odlas här i Sverige. Exempel på sådana är kaffe, bananer, kakao, te, vilka är förknippade med hög risk för barnarbete, extremt långa arbetsdagar, hälsofarliga arbetsmiljöer, löner som inte går att leva på och ofta saknas fackliga rättigheter.

Samtidigt som fattigdom och bristande rättigheter är vardag för många odlare i familj jordbruk och anställda på plantage, så drabbas de också som hårdast av klimatförändringar och miljöförstörelse redan idag – trots att de bidragit minst till det.

Att välja hållbara och [rättvist handlade produkter](#) gör att odlare och anställda i länder med utbredd fattigdom kan stärka sin position på världsmarknaden och med egen kraft förbättra sina arbets- och levnadsvillkor. Fler barn får möjlighet att gå i skolan i stället för att tvingas arbeta och fler människor kan få en inkomst som det går att leva på. Det bidrar även till mer hållbar produktion och nödvändiga klimatanpassningar, så att vi kan fortsätta konsumera dessa produkter även i framtiden.

Vi föreslår därmed att råden generellt ses över även utifrån de sociala hållbarhetsaspekterna och särskilt för de livsmedel som produceras i länder där riskerna är stora för odlarnas och producenternas arbets- och levnadsvillkor (bananer och övriga tropiska frukter, nötter, ris, te kaffe och kakao). Utifrån Fairtrades produktkategorier vill vi särskilt lyfta kapitlet om kaffe och te.

På sid 160 står:

"En ökad konsumtion av ekologiska eller andra miljöcertifierade produkter kan minska negativ miljöpåverkan respektive öka positiv miljöpåverkan".

Vi föreslår i stället:

"En ökad konsumtion av ekologiska eller andra miljöcertifierade samt rättvisemärkta produkter kan minska negativ påverkan på människor och miljö respektive öka positiv påverkan på människor och miljö"

Samma formulering kan även ersätta det kopplade rådet i tabellen på s. 163.

Ulrika Urey, Generalsekreterare Fairtrade Sverige